

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare, 180, bir.600
tel.: +373 (022) 212 - 817

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре , 180, каб. 600
тел.: +373 (022) 212 - 817

DECIZIA din 28.07.2014

în cauza nr. 108/14 pornit prin autosesizare privind discriminarea pe criteriu de sex prin promovarea mesajului sexist în imaginea ambalajului cutiei de bomboane „Cuconada” de c tre S.A. „Bucuria”

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, la ședințele de deliberări din 09.07.2014, 14.07.2014 și 28.07.2014,

au examinat cauza nr: 108/14, și audiind

reprezentanții instituției reclamate: V.M., I.Z., V.T. și M.S.,

cu privire la: discriminarea pe criteriu de sex prin promovarea mesajului sexist în imaginea ambalajului cutiei de bomboane „Cuconada” de c tre S.A. „Bucuria”.

au deliberat cu privire la următoarele:

I. Actele de procedură îndeplinite

- 1.1. În conformitate cu pct. 15 lit. b), pct. 16 lit. f) și pct. 39 din Regulamentul de activitate al Consiliului, aprobat prin Legea nr. 298 din 21.12.2012, la 23 mai 2014 a fost înregistrată nota de autosesizare cu nr. 428, semnată de către membru-raportor Doina Ioana Străsteanu, după ce mai mulți membri ai societății au semnalat caracterul sexist al acestora (f.d. 7-8). La autosesizare au fost anexate imagini reprezentative ale cutiilor de bomboane (f.d. 2-6).
- 1.2. La 18.06.2014 reclamatului i-a fost expediată o scrisoare (f.d. 9-11), prin care i s-a cerut prezentarea pînă în data de 27.06.2014 a poziției sale privind faptele decrete în nota de autosesizare și prezentarea probelor în susținerea poziției sale. Totodată, reclamatul a fost citat să se prezinte la ședința de audieri planificată pentru 04.07.2014, ora 10:00.
- 1.3. La 30.06.2014 reclamatul i-a prezentat răspunsul său, pe 2 pagini, Consiliului (f.d. 12-14). Reclamatul nu a solicitat examinarea cauzei în ședință închisă, deși a avut un termen limitat pentru a face acest lucru și a prezenta motive argumentate.
- 1.4. La ședința de audieri s-au prezentat reprezentanții S.A. „Bucuria”, și anume: avocatul V.M., anexînd mandatul nr. 0285443 (f.d. 17); angajatul secției vânzări I.Z., fără împuterniciri; V.T., anexînd procura din 26.12.2013 și M.S., anexînd procura din 04.07.2014. La începutul ședinței de audieri, reprezentanții reclamatului au solicitat ședință închisă, fără să prezinte motive argumentate, cererea fiind respinsă. Reprezentanții reclamatului au solicitat termen suplimentar pentru prezentarea poziției lor, fiindu-le acordat termen pînă la 11 iulie 2014, dată la care au și fost prezentate materialele (f.d. 24-29).

II. Admisibilitatea

- 2.1 Nota corespunde cerințelor Art. 13 din Legea nr. 121 privind asigurarea egalității și nu ridică excepții de inadmisibilitate prevăzute de Art. 14 din aceeași lege.

III. Obiectul autosesizării

- 3.1 Imaginea de pe cutiile de bomboane „Cuconada”, fabricate de S.A. „Bucuria”, care arată pe fundal 2 siluete de femei, una dintre care este cu un pahar în mînă, iar în prim plan se observă o figură cu conturul corpului feminin de la brîu pînă la olduri unde zona intimă feminină reprezintă un pahar pe picior cu buțur spumant. Imaginea pune accent pe zona intimă a corpului femeii și pe buțuri alcoolice, utilizînd-o, astfel, ca obiect de marketing pentru promovarea produselor de cofetărie.

IV. Motivele de fapt și de drept

A. Faptele expuse în nota de autosesizare

În nota de autosesizare (f.d. 7-8), înregistrat la 28.05.14, se arată următoarele:

- 4.1 Membra raportor a fost sesizată, prin intermediul rețelelor de socializare, despre imaginile sexiste ale ambalajului cutiei de bomboane „Cuconada”. Pe fundal, sunt reprezentate 2 siluete de femei, una dintre care este cu un pahar în mână, iar în prim plan se observă o imagine cu conturul corpului feminin de la brâu până la olduri, iar zona intimă reprezintă un pahar pe picior cu buțur spumant. Echipa de investigație a Consiliului a verificat veridicitatea informației respective, mergând la un magazin din apropiere și demonstrând că, într-adevăr, sunt în vânzare produse în cutii cu astfel de imagini. Dintr-o privire asupra cutiei de bomboane, este evident accentul pus asupra corpului feminin cu ilustrarea zonei intime și a buțurilor spirtoase, aducând, astfel, atingere onoarei persoanelor de sex feminin, din care cauză a fost înregistrată nota de autosesizare a membrilor Consiliului. Imaginile ilustrează corpul femeiei din perspectivă indecentă, în special zona intimă este utilizată ca obiect pentru a promova produse de cofetărie, de această imagine nu contribuie în nici un mod la punerea în lumină a calităților produsului.
- 4.2 Respectiv, sunt răspândite prejudecăți despre sexualitatea feminină în societate, mai ales, în comparație cu reprezentarea bărbaților pe cutiile de ciocolată „Folclor”, unde folclorul național este întruchipat doar de către reprezentanții sexului masculin care apar în ipostaze decente. Drept consecință a promovării ideilor de acest fel, se ignoră orice calități ale personalității unei femei, accentul se pune pe reprezentarea trupeză, sexistă, prin urmare se demonstrează promovarea mesajelor umilitoare și indecente despre femei, în comparație cu imaginea bărbaților, care mult mai rar apar ca obiect fizic în marketing.

B. Susținerile reclamatului

Prin scrisoarea recepționată la 1 iulie 2014 (f.d. 12-14), directorul general al S.A. „Bucuria” arată următoarele:

- 4.3 Reprezentanții S.A. „Bucuria” sunt de opinia că imaginile în cauză nu întrunesc elementele caracteristice discriminării și nu dețin caracter sexist, fiind înfățișat doar „[...] discuția între două persoane la degustarea bomboanelor din cutia dată [...]”. Totodată se declară că „[...] În cazul în care se aduc asemenea invocații de fapte urmează să fie adusă la cunoștință forma probațiunii, ceea ce la Dstr totalmente lipsește persoana vătămă, probe pertinente, prejudiciul material sau moral cu toate circumstanțele de fapt și de drept și este bazat numai pe anumite declarații formale [...] Plus la toate, fiecare persoană de pe teritoriul RM are dreptul la expunere liberă de părere, opinie indiferent de tema care se abordează [...]”. Instituția reclamată susține că acuzațiile Consiliului sunt lipsite de suport juridic și îi sugerează să consulte „[...] instituțiile sau specialistul din domeniul dat pentru a deține mai mult informații la capitolul respectiv [...]”. Privind responsabilii pentru elaborarea conceptului cutiei de ciocolată, reclamatul informează „[...] că are contracte cu mai mulți agenți economici din toate domeniile [...]”, dar nu precizează cine anume este responsabil de design-ul acestei cutii de bomboane. La restul întrebărilor Consiliului, reclamatul nu a prezentat răspunsuri motivând prin faptul că „[...] informația dată conține date cu caracter confidențial [...]” (f.d. 12-13).
- 4.4 În cadrul edinței de audieri din 4 iulie 2014, reprezentanții reclamatului au solicitat termen suplimentar pentru a-și prezenta poziția, fiindu-le acordat acest termen. Totodată, reprezentanții S.A. „Bucuria” au declarat că au ales această imagine dintre celelalte examinate fiindcă era „[...] cea mai frumoasă” și au fost de opinia că caracterul sexist al imaginilor constituie doar opiniile subiective exprimate de câteva persoane pe o rețea de socializare.
- 4.5 La 11.07.2014, S.A. „Bucuria” a prezentat următoarele materiale: Extrasul din Registrul de Stat al Persoanelor Juridice (f.d. 24), 2 schițe de desen care prezintă un ulcior și o pară (f.d. 25-26), un text în limba română și rusă nesemnat, fără autor (f.d. 27-28) și ambalajul cutiei de ciocolată cu imaginea ce face obiectul acestei examinări (f.d. 29).

V. În drept, Consiliul reține următoarele:

- 5.1 **Constituția Republicii Moldova**, prin art. 16 alin. (2), garantează dreptul la egalitate **”Toi cet enii Republicii Moldova sînt egali în fa a legii i a autorit ilor publice, f r deosebire de ras , na ionalitate, origine etnic , limb , religie, sex, opinie, apartenen politic , avere sau de origine social .”**
- 5.2 **Legea cu privire la asigurarea egalit ții nr. 121 din 25.05.2012** stabile te la Art. 1 alin.(1) **”Scopul prezentei legi este prevenirea i combaterea discrimin rii, precum i asigurarea egalit ii tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politic , economic , social , cultural i alte sfere ale vie ii, f r deosebire de ras , culoare, na ionalitate, origine etnic , limb , religie sau convingeri, sex, vîrst , dizabilitate, opinie, apartenen politic sau orice alt criteriu similar. Art. 2 ofer definiția discrimin rii ca fiind orice deosebire, excludere, restric ie ori preferin în drepturi i libert i a persoanei sau a unui grup de persoane, precum i sus inerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criteriile presupuse; instigare la discriminare – orice comportament prin care o persoan aplic presiuni sau afi eaz o conduit inten ionat în scopul discrimin rii unei ter e persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege.** Art. 3 stabile te c **„subiec i în domeniul discrimin rii sînt persoanele fizice i juridice din domeniul public i privat”.** Art. 4 identific **formele grave ale discrimin rii, cum este: „lit. c) amplasarea mesajelor i simbolurilor discriminatorii în locurile publice; [...] g) discriminarea s vîr it asupra unui grup de persoane”.** Art. 8 interzice „orice form de discriminare privind accesul persoanelor la: [...] h) alte servicii i bunuri disponibile publicului”. Art. 15, alin. (1) prevede: „Sarcina de a proba c fapta în cauz nu constituie o discriminare revine persoanelor despre care se presupune c au comis fapta discriminatorie”. Iar art. 19 indic : „(1) Persoana care înainteaz o acțiune [...] trebuie s prezinte fapte care permit prezumția existenței unui fapt de discriminare.”
- 5.3 **Legea cu privire la asigurarea egalit ții de șanse între femei și b rbați nr. 5 din 09.02.2006**, la art. 1 stabile te: **„Scopul prezentei legi const în asigurarea exercit rii drepturilor lor egale de c tre femei i b rba i în sfera politic , economic , social , cultural , în alte sfere ale vie ii, drepturi garantate de Constitu ia Republicii Moldova, în vederea prevenirii i elimin rii tuturor formelor de discriminare dup criteriul de sex”.** În art 2 se define te **„discriminarea dup criteriul de sex - orice deosebire, excep ie, limitare ori preferin avînd drept scop ori consecin limitarea sau intimidarea recunoa terii, exercit rii i implement rii pe baz de egalitate între femei i b rba i a drepturilor i libert ilor fundamentale ale omului”.** Art. 5, alin.(1) prevede: **„În Republica Moldova, femeile i b rba ii beneficiaz de drepturi i libert i egale, fiindu-le garantate i anse egale pentru exercitarea lor”.** În conformitate cu art. 8 alin.(2) **„Orice discursuri i materiale publice care prezint imaginea femeilor sau a b rba ilor în manier de umilin a demnit ii lor se consider inadmisibile i se contracareaz în conformitate cu prezenta lege”.**
- 5.4 **Programul Național de asigurare a egalit ții de gen pe anii 2010-2015, aprobat prin Hot rîrea de Guvern Nr. 133 din 31.12.2009** stabile te printre scopurile sale din sfera cre terii nivelului de con tinentizare public – **„a) stimularea prezent rii imaginilor pozitive a femeilor i b rba ilor și a statutului, responsabilit ților egale în sfera public i privat ; b) combaterea imaginii sexiste în spoturile publicitare i mijloacele de informare în mas ; c) cre terea gradului de con tinentizare în rîndurile femeilor i b rba ilor, fetelor i b ie ilor privind drepturile omului”.**
- 5.5 **Conven ia European a Drepturilor Omului, ratificat prin Hot rîrea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24.07.97**, la Art. 14 prevede: „Exercitarea drepturilor i libert ilor recunoscute de prezenta conven ie trebuie s fie asigurat f r nici o deosebire bazat , în special, pe sex, ras , culoare, limb , religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine na ional i social , apartenen la o minoritate na ional , avere, na tere sau orice alt situa ie”.
- 5.6 **Protocolul nr. 12 la Conven ia European a Drepturilor Omului**, Art. 1 prevede interzicerea general a discrimin rii: „Exercitarea oric rui drept prev zut de lege trebuie s fie asigurat f r nici o discriminare bazat , în special, pe sex, pe ras , culoare, limb , religie,

opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.

- 5.7 **Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene**, Art. 20 stabilește că „Toate persoanele sunt egale în fața legii”. Art. 21 prevede la alin. (1): „Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală”.
- 5.8 **Pactul Organizației Națiunilor Unite privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Față de Femei**, Art. 2, prevede la lit. f) c) „statele părți se angajează să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispozițiile legislative, pentru modificarea sau abrogarea oricărei legi, dispoziții, cutume sau practici care constituie o discriminare față de femei”.
- 5.9 **Asamblarea Parlamentară a Consiliului Europei a adoptat Rezoluția 1557 (2007), 1751 (2010) și Recomandarea 1799 (2007)** în care se arată îngrijorat de faptul că deseori femeile sînt reduse la rolul de comoditate sau obiect sexual în anumite publicități, iar imaginea femeii în publicitate, la general, este una negativă și stereotipică. Asamblarea Parlamentară exprimă ideea precum că preponderența în materialele publice a stereotipurilor sexiste – ca de exemplu prezentarea femeilor ca obiecte sexuale – reprezintă o barieră în atingerea egalității de gen. Statelor Membre se recomandă *printre multe altele* sancționarea unei astfel de publicități, elaborarea de standarde minime de calitate pentru publicitate, includerea reprezentanților consumatorilor în comisiile de evaluare și autorizare a publicității.
- 5.10 **Observațiile finale ale Comitetului ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (UN CEDAW), adoptate la 18.10.2013** după examinarea raportului periodic combinat al patrulea și al cincilea, în pct. 17 – 18 recomandă Republicii Moldova **„[...] b) elaborarea unei strategii comprehensive în toate sectoarele axate pe femei și bărbați, fete și băieți, pentru depășirea atitudinilor patriarhale și stereotipurilor bazate pe gen privind rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate [...]”**.

VI. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 6.1. Din probele acumulate la dosar, precum și din explicațiile oferite suplimentar de părți, Consiliul constată că S.A. „Bucuria” este responsabil de elaborarea conceptului imaginii care face obiect de examinare în această cauză și a produs, a distribuit și a comercializat cutiile de ciocolată „Cuconada” cu această imagine.
- 6.2. Legislația Republicii Moldova conține reglementări legale care interzic producerea și utilizarea materialelor publice care prezintă imaginea femeilor în manieră demnificatoare, iar în anume Legea nr. 5 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, și reglementări privind combaterea imaginii sexiste în spoturile publicitare și mijloacele de informare în masă, iar în anume Programul Național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015. Totodată, în curs de examinare este și un proiect de lege înregistrat cu nr. 427 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1227-XII din 27 iunie 1997 cu privire la publicitate și a Legii nr. 5 din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. Proiectul de lege propune interzicerea publicității sexiste, explicînd ce înseamnă publicitate sexistă, și introduce definiția noțiunii de „sexism”: *„o formă de discriminare în bază de sex exprimată prin comportament, atitudine sau condiții despre un gen sau sex ca fiind inferior, sau mai puțin competent, sau mai puțin valoros decît cel al alt gen sau sex, sau care face uz de prejudecăți sau stereotipuri în prezentarea eronată a imaginii femeii sau a bărbatului, sau a aspectului social al relațiilor dintre femei și bărbați, sau a masculinității sau feminității”*. Aceste modificări vor veni să elucideze în mod expres acest termen nou în legislația națională privind discriminarea pe criteriu de sex, completînd prevederile existente.
- 6.3. Consiliul atrage atenția asupra Deciziei sale din 24.02.2014 în cauza nr. 048/14 pornită prin autosesizare, unde constată discriminare de către S.R.L. „Radio Plai” și Î.S. „Coala Auto” prin producerea și difuzarea unui spot publicitar cu caracter sexist. Reclamații pe acel caz au modificat spotul publicitar, conformîndu-l la cerințele Legii 121 privind asigurarea egalității.

Aceast decizie, dar i altele care au constatat discriminare pe criteriu de gen/sex (cauzele 006, 019, 034, 041, 050, 054, 074) ilustreaz c practica de adoptare a deciziilor de c tre Consiliu este unificat i sistemic , bazîndu-se pe acte internaționale la care Republica Moldova este parte, citate mai sus.

- 6.4. În cazul respectiv, S.A. „Bucuria” nu a prezentat argumente care ar susține justificarea obiectiv i rezonabil a acestui design particular al cutiei, asumîndu- i în întregime responsabilitatea pentru elaborarea conceptului dat. Reclamatul a insistat asupra opiniei sale precum c sugestia corpului feminin este doar o interpretare gre it , o apreciere subiectiv , care nu a fost deloc intenționat , dar totodat a refuzat s introduc orice modific ri în imaginea de pe cutie, sau s r spund cel puțin la întreb rile adresate în scris de Consiliu. Unul din motivele invocate de reclamat în susținerea poziției sale fiind dreptul la opinie, i aici Consiliul face referire la Rezoluția 1751 a Adunării Parlamentare, obligatorii pentru Republica Moldova, conform c reia stereotipurile sexiste sunt prea des trivializate i tolerate sub pretextul libert ții de exprimare. De aceea în Observațiile finale ale Comitetului ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (UN CEDAW), adoptate la 18.10.2013 dup examinarea raportului periodic combinat al patrulea i al cincilea, în pct. 17 – 18 Republicii Moldova i se recomand elaborarea unei strategii comprehensive în toate sectoarele axate pe femei i b rba i, fete i b ie i, pentru dep irea atitudinilor patriarhale i stereotipelor bazate pe gen privind rolurile i responsabilit ile femeilor i b rba ilor în familie i în societate. Consiliul, fiind instituție de drept public împuternicit prin Legea nr. 121 privind asigurarea egalit ții de a preveni și elimina discriminarea, este obligat s transpun în viața cotidian a persoanelor din Republica Moldova recomand rile instituțiilor internaționale de drepturile omului asigurînd egalitate tuturor, oricînd. În special, cînd celui responsabil de discriminare, cum este cazul reclamatului, îi scap sensul conceptului de egalitate și prohibiția exploata rii corpului feminin drept obiect de marketing.

Astfel, conducîndu-ne de prevederile Art. 1, 2, 3, 4, 13, 14, 15, 19 i 20 din Legea nr. 121 privind asigurarea egalit ții, fiind împuternicit s formuleze recomand ri în vederea prevenirii faptelor similare pe viitor,

CONSILIUL, ÎN UNANIMITATE, DECIDE:

1. Faptele expuse în plîngere reprezint instigare la discriminare pe criteriul de sex prin elaborarea i distribuirea imaginii sexiste pe cutiile de bomboane „Cuconada”, dup cum este prev zut de Art. 1, 2 i 8 lit. h) al Legii nr. 121 privind asigurarea egalit ții.
2. S.A. „Bucuria” va lua toate m surile necesare pentru a opri utilizarea acestei imagini, i a oric ror altor imagini cu caracter sexist, în activitatea sa.
3. S.A. „Bucuria” va informa în 10 zile de la recepționarea acestei decizii privind m surile întreprinse, dar i despre cele planificate pentru a fi întreprinse, în vederea implement rii recomand rilor Consiliului.
4. O copie a prezentei decizii se va comunica p rților și va fi f cut public pe adresa www.egalitate.md.
5. Decizia este cu drept de atac în procedura contenciosului administrativ, conform prevederilor Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Oxana Gumennaia – pre edint

Doina-Ioana Str isteanu – membr

Ian Feldman – membru

Lucia Gavriluț – membr

Andrei Brighidin – membru